

TELEGRAFUL ROMAN.

Telegraful este de doi ori
септември: Меркере ми Сьмьста.
Прептерационеа се аче дн
Сивъ ла сепедитра фоеи: не асва-
ръ ла Ч. Р. поде, къ кавъ гата, прип
серисори франкате, адресате кьре
сепедитръ.

Nº 4. АНОЛЪ I.

Сивъ 14. Јанваръ 1853.

Предикъ прептерационеи петръ
Сивъ есе не авъ 7. ф. л. м. к.; ер
не о жьмьлате де авъ 3. ф. л. 30. кр.
— Петръ челемате гьри ате
Трансилванъ ш петръ провинцие
дин Монархъ не авъ авъ 8. ф. л. ер
не о жьмьлате де авъ 4. ф. л.
— Инсерате се пьлесе къ 4. кр.
шъркъ къ слове мѣ.

Венеме телеграфиче.

Триестъ 19. Јанварис. Din Kataro се скрие gazetei de Tri-
естъ къ Тьриъ авъ диченствъ ловире къ Монтегерини. Ла хота-
ркъ тьреческъ Венеме дн цинькъ Баніанъ, шесе оре департе де
мънци, авъ соситъ оптъ баталионе дин Босна, каре днѣисеръ кор-
търле ші ацѣнтъ венереа алторъ тьрпе. — Аджапате ч. р. Баро-
неле Келмер де Коелентеин а mandatъ на съ се днѣтрескъ по-
ствъ дѣла Драгадъ лъгъ хотаркъ Монтегериниоръ, ші не зрътъ
с'а днторкъ ла Вiena.

Монархія Австриакъ Трансилванія.

Газета. Журнале. (зрмаре).

Цѣла диченствъ секълькы 17-ле, дн авъкъ 1615. а диче-
нствъ а се пьблика дн Церманія журнале де Франкфуртъ, ші дн
авъкъ 1618. Кьриеркъ де Фьлда. Тотъ кам дн тимъкъ ачѣста дн-
ченъръ ші Францоеи, дн авъкъ 1623. а пьблика газета пьмитъ:
Nouvelles ordinaires, каре маі тьриъ дн авъкъ 1631. с'а префъ-
кътъ дн газета пьмитъ: Gazette de France. Англи днкъ ривали-
саръ къ челемате попоръ дн привинца газетелоръ, ші днкъ рево-
люционе лоръ дн авъкъ 1688, газетеле англиче ажъисеръ ла о
царе днсенпълате. Днѣре тоте газетеле не се пьблика дн тимъкъ
ачѣа, дн деосевите локъри ші ла деосевите попоръ, ницъ зна п'а фостъ
ашіа де вестігъ ка газета пьмитъ Gazette de Leyde, каре се пьбли-
ка дн Оманда дн лимва францоеъ. Ачѣствъ газетъ ера авъ органъ
де пьбличатѣ авъ Сьвераніоръ Европеи, прип каре маі тоцъ днш пь-
блика opinіоніе, проикетеле, ші днш ашъра интереселе дн колтра
ачелора каріе ле аттака.

Дар днсенпълатеа чеа маі маре политікъ о добъдиръ газе-
теле днкъ революционеа Францоеи дн авъкъ 1789. Цѣла епоха ачѣс-
та пьзнамаі с'а дншълѣитъ пьтеркъ ачѣсторъ фои периодиче, дн лим-
веле маі а тьтзоръ попорелоръ Европеи, чі лі се тьри форматъкъ,
се днѣелъри кьпринсъкъ ші се фькъръ фортѣ интересанци. Цѣле
стате ші цѣри потъ аствъ пьтера сате де газете, каре се пьбликъ
дн милионе де есемпъларіе, спре а респьнди идее ші кьноцинде, аф-
фелъри посе ші перфекциши, шіри ші постъди, фанте, днѣтпъларі ші
евеніемѣте. Пьзнамаі деосевителе класе а ле социѣтѣди ші деосе-
вите ле кондициши а ле Оменіоръ, чі ші деосевителе рампре а ле
шънѣи днш авъ аствъ газетеле лоръ. Аствъ фелъ се афъкъ аствъ
газете агрономиче, industrial, commercial ші алтеле; се афъкъ
газете политиче, литераріе, милитарі, весеричѣди, сколастиче, ме-
дичиналі, ші алтеле. Цѣле днѣтрънселе есѣ не семестръ сѣъ пе
лвъ одатъ дн маі мьлте коле, легате дн фортъ де карте; алте-
ле есѣ одатъ сѣъ маі де мьлте ори не сьптъшъль; еар алтеле есѣ
не тотъ зѣа одатъ сѣъ ші де дое ори днмѣнеца ші сѣра. Газета
чеа маі зряшъ дн кѣте сьнтъ кьнокъте аствъ есте газета англи-
къ пьмитъ Times, каре есе не тотъ зѣа днѣтрънъ форматъкъ аствъ
де маре, дн кѣтъ дѣкъ се дндоише дн фои маі ницъ, се пѣте аче
днѣтракса о брошуръ де вреокътева коле.

Къ адефьратъ омакъ, каре е недепѣлитъ днѣтръале селе, а фь-
кътъ авъсѣ къ газетеле, днъкъ кам а фькътъ къ тотъ че а инѣратъ ші
итъръ дн воіа ші пьтереа лѣи, днкътъ гьверниеле а тьревѣтъ с'а
мѣсѣре серіосе спре а днѣрѣна лимвѣца газетелоръ, ші спре а
днѣдѣка ревъкъ че еле аръ потъ продъче. Къ тоте ачѣсте, тоте
попореле сьнтъ петрънсе де тьревѣнца газетелоръ, ші кѣлѣтъ афъла-

реа ачѣста къ тоте мѣжлѣчеле де каре потъ днѣнпе, спре а гьрѣце.
а се дншълѣи ші а спорі спре вѣне. Гьверниеле днѣкзациавъ ші
ле даъ тоте днѣлесѣриле ка съ проспере, ші с'а сьдѣсѣкъ де органе
спре а респьнди днѣвѣдѣтъръ ші фолосе днѣре попоръ.

Попоръкъ ромънъ, не каре днѣрѣфьрѣриле политиче тьрѣкѣте
лаъ опрѣтъ дн тоте кнърѣле де а се десволта ші а днѣанта, а фостъ
тьрѣкъ порочѣтъ де а ші авъ газетеле селе. Аѣа кѣтре сьфьригъкъ
секълькы 18-ле с'авъ фькътъ нице черкърі зѣлосе спре авъ днѣтръ-
нъш ші не днѣсѣкъ де ачѣствъ ачѣтере де вѣне а тнпарисавъ, ка с'а авъ
ші елѣ о фѣтъ периодікъ. Днъкъ нице зрѣме секъре че с'авъ дескопѣ-
рѣтъ афълѣмъкъ, къ дн авъкъ 1795. с'а форматъкъ дн Трансилванія о со-
дѣетате де дѣтераці ромънъ, каріи авъ хотърѣтъ сѣъ деѣ афъаръ ла
лѣмѣнъ о газетъ периодікъ, дн каре сѣъ есе не тотъ септемьла кѣте
дое коле тнѣрѣге. Ачѣсте дое коле але газетеи ера сѣъ кьприндъ пе
рѣдъкъ шънѣе теологиче, философиче, фѣсиче, математиче, историче,
ші не лъгъкъ ачѣста ера сѣъ днѣтрънъшѣсѣ ші постъди ші евеніемѣ-
те а ле лѣмѣи де атънѣи. Содѣетатеа ачѣста а тнѣрѣтъ програма прип
каре фьчеа кьнокътъ пьбликъкъ днѣтрѣндеа сеа, ші прип каре
кѣтѣа не Ромънъ ла препътерационе къ 15. флорині не авъ. Не паре
фѣрте рѣкъ къ, дн програма ачѣа тнѣрѣтъ, нѣ се днсенпѣлъ локъкъ
авѣе ера сѣъ тнѣрѣсѣкъ ачѣа фѣтъ периодікъ, ницъ фѣгзѣръ пьтеле
днѣтрѣнѣзлѣторъ. Днъкъ нице черкърі адънѣи че с'авъ потътъ ачѣе
с'а дескопѣрѣтъ къ маре гьрѣстате атънѣ, къ дѣктореле ачѣелѣ соѣѣ-
тѣди а фостъ фѣричѣкъкъ Докторе де окі, Іоане Молнар дн Cadix, кѣ-
рѣвѣа литератъра ромънъ арѣ де аі пьдѣлѣи маі мьлте кѣрѣи, че елѣ
ле а лѣкратъ петръ попоръкъ ромънъ. Дар епоха дн каре ера сѣъ
днѣчѣнъ а се пьблика ачѣа газетъ ера фѣрте критікъ, ші днѣрѣфьрѣ-
риле фѣрте делікате, дн кѣтъ пьзнамаі днѣтрѣндеа ачѣеа нѣ се
потъ реализа, чі ницъ програма тнѣрѣтъ нѣ с'а потътъ днѣтрѣди, спре
а рѣмънеа чѣлѣ пѣдѣи фанѣ исторікъ кьнокътъ де пьбликъкъ ро-
мънъ, къ литерациі ромънъ дн тимъкъ ачѣла авъ фькътъ черкърі де а
порочі де атънѣи не попоръкъ ромънъ къ о газетъ периодікъ.

Секълькы авъ 19. дн каре не афълѣмъкъ аккъм, с'а івѣтъ къ идеі,
лѣмѣи ші преачѣері посе дн Европа, ші а днѣчѣнствъ а фѣ аворавѣе
ші петръ пьбличѣстѣка ромънъ. Кам пѣла авъкъ 1825. авъ
Ромънъ зѣлосѣ, каре се афъла ла Лисѣа дн Саксонія, а тнѣрѣтъ ші
а пьбликатъ о проъ де газетъ ромънъ че врѣ сѣъ деѣ ла лѣмѣнъ сьв
пѣмѣре де „Фана Лисѣей“, ші прип каре кѣтѣа не пьбликъкъ ро-
мънъ чѣтѣторѣи ла препътерационе. Дар гласъкъ лѣи п'а гьсѣтѣ ехо
каре сѣъ респьндъ дорѣнѣи ші зѣлѣкъ сѣъ; ші ори дн лимва пѣдѣи
спрѣципѣри че і с'а датъ дн партеа пьбликъкъ, сѣъ дн алте пѣдѣи
днѣтѣмѣнѣте, газета ачѣста а авътъ фѣрте пѣдѣи зѣле де вѣадъ.

Пѣтѣмѣтѣ маі лѣкратъ ші маі вѣне прѣгьлѣтѣ петръ родѣре а гь-
сѣтѣ семѣнца пьбличѣстѣи дн припѣнатъкъ Цѣреи ромънѣди ші Moldo-
вѣи. Цѣла авъкъ 1828. се івѣ дн Бъкзѣрѣди „Кьриеркъ ромънѣсѣкъ“,
ші дн Іашъ „Алѣина ромънѣсѣкъ“, авъндѣе газете политиче, ком-
мерциал ші литерарі, ші каріи авъръ о вѣадъ лѣгъшѣоръ. Дн гра-
въ днъ ачѣстеа а днѣчѣнствъ дн Брашовъ а сѣи ла лѣмѣнъ „Фѣіа
дѣмѣнѣчѣи“ къ кѣлографіи, каре ера авъ мѣсѣкы де тотъ че ера де
тревѣнѣцъ петръ шънѣца попоръкъ. Де атънѣи днѣкоачѣ се івѣръ дѣ-
сѣвѣра оризонте.лѣи ромънъ маі мьлте газете сьв деосевите пѣмѣри ші
къ деосевите програме. Дн локъкъ Фѣіѣи дѣмѣнѣчѣи дн Брашовъ,
днѣчѣнъ а се пьблика „Газета Трансилваніей“, каре прип такъкъ сѣъ,
прип алѣтереа матеріеи ші прип форма дн каре ера днѣрѣватъ, а
инѣратъ дн кареа ші сьнѣеле ромънлоръ. Маі тьрѣкъ днѣчѣнъ
а се пьблика дн Блажѣи „Органъкъ лѣмѣнѣри“ къ литере, каре,

TELEGRAFUL ROMAN.

N^{ro} 4. ANUL I.

Sibiū 14. Ianuariū 1853.

Telegraful iese de două ori pe săptămână: Mercuria și Sâmbăta — Prenumerățiunea se face în Sibiū la espeditura foiei, pe afară la Ce. R. poște, cu bani gata, prin scrisori francate, adresate către espeditură.

Prețitul prenumerațiunei pentru Sibiū este pe an 7. fl. m. c; ear pe o jumătate de an 3. fl. 30. cr. — Pentru celelalte părți ale Transilvanii și pentru provinciile din Monarhia pe un an 8. fl. ear pe o jumătate de an 4. fl. — Inseratele se plătesc cu 4. cr. șirul cu slove mici.

Depeșe telegrafice.

Triestū 19. Ianuariu. Din Cataro se scrie gazetei de Triestū, că Turcii au început lovirile la Montenegrii. La hotarul turcesc Veleme în ținutul Baniianū, șese ore departe de munți au sosit opt bataliōne din Bosna, care înfipseră corturile și așteptă venire altor trupe. — Adjutantele ce. r. Baronele Celner de Coelenștein a mandat ca să se întărescă postul delă Dragalū lângă hotarul Montenegrinilor, și pe urmă s'a întorsū la Viena.

Monarhia Austriacă

Transilvania.

Gazeta. Jurnalele (urmare).

Dela începutul secolului 17-le, în anul 1615. a început a se publica în Germania jurnalele de Francfurtū, și în anul 1618. Curierul de Fulda. Tot cam în timpul acesta începură și Franșosii, în anul 1623. a publica gazetă numită: Nouvelles ordinaires, care mai târziu în anul 1631. s'a prefăcut în gazeta numită: Gazette de France. Anglii încă rivalisară cu celelalte popore în privința gazetelor, și după revoluțiunea lor din anul 1688, gazetele anglice ajunseră la o mare însemnătate. Dintre tōte gazetele ce se publica în timpii aceia, în deosebite locuri și la deosebite popore, nici una n'a fost așia de vestită ca gazeta numită Gazette de Leyde, care se publica în Olanda în limba franșosă. Acéstă gazetă era un organ de publicitate alū Suveranilor Europei, prin care mai toți își publica opiniunile, proiectele, și își apăra interesele în contra acelor cari le attaca.

Dar însemnătatea cea mai mare politică o dobândiră gazetele după revoluțiunea Franșiei din anul 1789. Dela epoha acésta nunumai s'a înmulțit numărul acestor foi periodice, în limbele mai a tuturor popórelor Europei, ci li se mări formatul, se înfeluri cupprinsul și se făcură foarte interesanți. Unele state și țeri pot astăzi numera sute de gazete, care se publică în milioane de exemplarie, spre a respândi idee și cunoștințe, afflări noue și perfecțiunii, știri și noutăți, fapte, întâmplări și evenimente. Nunumai deosebitele clase a le soțiătății și deosebitele condițiuni a le Ómenilor, ci și deosebitele ramure a le științei își au astăzi gazetele lor. Astū felū se afflă astăzi gazete agronomice, industrialī, comercialī și altele; se afflă gazete politice, literarie, militarī, besericești, scolastice, medicinalī, și altele. Unele dintrânsele esū pe semestru seū pe lună odată în mai multe cōle, legate în formă de carte; altele esū odată seū mai de multe ori pe săptămână; ear altele esū pe tōtă zioa odată seū și de doe ori diminēța și séra.

Gazeta cea mai uriașă din câte sunt cunoscute astăzi este gazeta anglică numită Times, care ese pe totă zioa într'unu formatu atâtu de mare, încâtu decă se îndoiește în foi mai micī, se pôte face dintrânsa o broșură de vreocâteva côle.

Cu adevăratu omulū, care e nedeplinitu într'ale sele, a făcutu abusu cu gazetele, după cum a făcutu cu totu ce a intratū și intră în voia și puterea lui, încâtu guberniele a trebuitū să ia measure serióse spre a înfrâna limbuția gazetelor, și spre a împedica reulū ce ele arū poté produce. Cu tóte aceste, tóte popórele suntū petrunse de trebuința gazetelorū, și cultivă afflarea acésta ca tóte mijlócele de care potū dispune, spre a crește, a se înmulți și a spori spre bine. Guberniele le încuragiază și le daū tóte înlesnirile ca să prospere, și să slugéscă de organe spre a respândi învățatură și folóse între popóre.

Poporul românū, pe care împregiurările politice trecute 'laū opritū în tóte cipurile de a se desvolta și a înainta, a fostū târziu norocitū de a'și avé gazetele sale. Abia către sfârșitulū secululuī 18-le s'aū făcutu niște cercări zelóse spre alū împărtăși și pe dânsulū de acéstă facere de bine a tipariuluī, ca să aibă și elū o fôia periodică. După niște urme secure ce s'aū descoperitū afflămū, că în anulū 1795. s'a formatū în Transilvania o soțietate de literați români, cariī aū hotărâtū să dee affarā la lumină o gazetă periodică, din care să ese pe tótă septemăna câte doe côle tipărite. Acéste doe côle ale gazetei era să cupprindă pe rându științe teologice, filosofice, fizice, matematice, istorice și pe lângă acésta era să împărtășiéscă și noutăți și evenimente a le lumii de atunci. Soțietatē acésta a tipăritū programa prin care făcea cunoscută publiculuī întreprinderea sea, și prin care ciāma pe Români la prenumerațiune cu 15. florini pe anū. Ne pare fôrte rău că, în programa acea tipărită nu se însemnéză loculū unde era să tipăréscă acea fôia periodică, nicī figuréză numele întreprinzătorilorū. După niște cercări adâncī ce s'aū potutū face s'a descoperitū cu mare greutate atâtū, că ductorele acelei soțietăți a fostū fericitulū Doctore de oci, Ioane Molnar din Sadu, căruia literatura română are de ai mulțămī mai multe cărți, ce elū le a lucratū pentru poporulū românū. Dar epoha în care era să începă a se publica acea gazetă era fôrte critică, și împregiurările fôrte delicate, încât nunumaī întreprinderea aceea nu se potu realisa, ci nicī programa tipărită nu s'a potutū împărți, spre a remănea celū puținū faptă istorică cunoscută de publiculū românū, că literații români din timpulū acela aū făcutu cercări de a noroci de atunci pe poporulū românū cu o gazetă periodică.

Secululū alū 19. în care ne afflămū acum, s'a ivitū cu ideī, luminī și prefacerī noue în Europa, și a începutū a fi favorabile și pentru publicistica română. Cam pela anul 1825. unū Românū zelosū, care se affla la Lipsia în Sacsonia, a tipăritū și a publicatū o probă de gazetă română ce vré să dee la lumină sub numire de „Fama Lipsiei“, și prin care ciāma pe publiculū românū cititoriū la prenumerațiune. Dar glasulū lui n'a găsitū eho care să răspundă dorinței și zeluluī seū, și orī din lipsa puținēi spriginiri ce i s'a datū din partea publiculuī, seū din alte piedice întimpinate, gazeta acésta a avutū fôrte puținē zile de viață.

Pământulū mai lucratū și mai bine pregătitū pentru rodire a găsitū semința publicisticiē în principatulū Țerei românești și Moldovei. Pela anulū 1828. se ivi în București „Curierul românesc“, și în Iași „Albina românească“, amândoe gazete politice, comerciali și literari, și cariī avură o viață lungușióră. În grabă după acestea a începutū în Brașovū a eși la lumină „Fóia dumineciī“ cu csilografii, care era unū mosaicū de totū ce era de trebuință pentru știința poporuluī. De atunci încoaci se iviră désupra orizontelulū românū mai multe gazete sub deosebite numiri și cu deosebite programe. În locul Fóiei dumineciī din Brașovū, începu a se publica „Gazeta Transilvaniei“, care prin tactulū seū, prin alegerea materiei și prin

forma în care era îmbrăcată, a intrat în carnea și sângele românilor. Mai târziu începuse să se publice în Blajiu „Organul luminării“ cu litere, care, după tendința sa literară, promitea mari foloase în privința culturii limbii; spre mare însă daună a avut o viață scurtă. În Țara românească și în Moldova, pe lângă Curierul și Albină se iviră mai multe gazete precum: Alăuta, Muzeul, Mosaicul, Romania, Buciumul, Zimbrul, Universul, Vestitoriul, și altele, din care unele au apăs, iar altele trăiesc și astăzi. Nune oprim la deosebitele gazete ce s’au publicat în timpul tristelor evenimente din 1848. în Țara românească și una în Buda; căci acestea muriră așa de curând, precum se și nasc. În anul 1849. se ivi înse la Cernoviț gazeta „Bucovina“ în limba română și germană, care, prin soliditatea redacțiunii și prin tendința sa, era foia cea mai importantă în împrejurările de atunci; dar spre nenorocire a avut o viață foarte scurtă. Tote gazetele aceste numerate, precum și altele ce s’au retăcut din cauza scurtimii locului, au contribuit foarte mult spre a lăți între poporul român gustul cititului, spre a răspândi idei și cunoștințe, și spre a-l face să-și cunoască interesele pentru îmbunătățirea stării sale.

Sibiu 12. Ianuarie. După propunerea venerabilei capitul din Blajiu, Înaltul Guberniu militar și civil a binevoit să împărți stipendiile vacanței de 80. fl. m. c. din fondul fericitului Romoșniț, la următorii tineri români auzitori de drepturi în Academia din Sibiu: Ioane Papiu, Ioane Niagoe, Georgiu Laslo, Alecsandru Fauru, Ioachim Mureșianu, Amos Frăncu, Mateiu Nicola, Vasiliu Harsianu și Georgiu Caianu.

Sibiu 13. Ianuarie. Maiestatea sa ce. r. Apostolică s’a îndurat să dăruie o sumă de 2000. fl. m. c. pentru restaurarea bisericilor romane arse din ținutul Halmagiului în Zarand. Fiind că aceste biserice se țin de dieceza Aradului; de aceea ele nu se împărțiseră din suma de 60,000. fl. ce s’au fost dăruite pentru bisericile din dieceza Sibiului și a Blajului.

Sigșiora 10. Ianuarie. Botezul Mântuitorului din 6 ale lunii curgătoare, se serbă aici cu solemnitate pe cât de neașteptată pe atât și de pompoasă. Unu despărțământ de soldați din regimentul Barone Șivcoviț staționați aici, fu comendat în deplină paradă a înălții serviciului dumnezeesc. Pe când înăuntru în biserică D. Protopopu Zaharia Boiu și preotul Dimitrie Paloșianu celebra sf. liturgiă în fața de față a DD. oficialilor și a poporului, soldații sta în linie la ușa bisericeii. După sevrșirea liturgiei se duseră preoții cu totu poporul, cu DD. oficialilor și soldații în procesiune și în sunetul clopotelor, la o fântână de aproape. Când se sfinți apa după obicei, trei salve de pușcături din partea soldaților, încoronară totă ceremonia zilei. După stropirea cu apă, și sfârșitul serviciului dumnezeesc, DD. oficialilor și cu soldații se întorseră în cetate; iar poporul surprins de această pompă neașteptată se împrăștia pe la casele sale plinu de mângăiere, că Maiestatea sa Împăratul prin ostășimea sa onorează și iubește pe toți credincioșii săi supuși.

Brașov. Ianuarie (Urmare.). Numele binefăcătorilor cari au întemeiat fondul profesoral cu 1200. fl. m. c. și sumele dăruite sunt următoarele: Rudolfu Orgidanu și Georgiu Ioane 200. fl. m. c.; Ioane și Georgiu Iuga, Vasiliu Lacea, Nicolau Teclu și Ioane Pantazi câte 100. fl. m. c. Bucuru Popu, Vladu Pârlea, Georgiu Nica, Nicolau Dima câte 50. fl. m. c. Nicolau Măciucă 30. fl. m. c.: Dumitru Irimie 20. m. c. Iacobu Mureșianu, Radu Leca, Ioane Manole, Ioane Jipa, Georgiu Burbe câte 10. fl. m. c. cu totul 1200. fl. m. c. Afară de acestia au mai dăruit la acestu fond și următorii binefăcători: Apostolu E. Popu 40. fl. m. c., Manole Burbe 30. fl. m. c., Zaharia Nicolau, Ioane Florianu, Radu Radovici, Radu

Pascu, Georgiu Bureþea, Nicolau Dimitru, Iordace Davidu, și Ioane Petrovici câte 20. fl. m. c.; Vladu Alecsandru, G. Ioane Nica, Nicolau Voinescu, Nicolau T. Ciurcu, Ioane Marinovici, Nicolau I. Petrovici, Vasiliu Beldiciani, Ioane G. Manu, Toma Simeon, Vasiliu G. Orgidan, Constantinu Ioanovici, Hriste Orgidan, Sotiru Manciu și G. Orgidan câte 10. fl. m. c. cu totul 380. fl. m. c.

Pentru clădirea zidirii Gimnasiului au dăruit: Ecselenþia Sea părintele Episcopu Barone de Șaguna 200. fl. m. c. Ioane Iuga 1200. fl. m. c. Nicolau Măciucă 1000. fl. m. c. Vasiliu Lacea, Ioane Pantazi, și Georgiu Ioan și fiii câte 800. fl. m. c. Săceleanu 700. fl. m. c. Nicolau Voinescu 500. fl. m. c. Georgiu Iuga, Zinca Dima, Andreiu Corbu și Ioane Leca Reuþu câte 400. fl. m. c. Rudolfu Orgidan 300. fl. m. c. Ioane Bomben și Andreu Adamovici împreună 300. fl. m. c., Nicolau Teclu, Ioane Jipa, Iordace Davidu, Radu Pascu, Apostol E. Popu, Georgiu Orgidan, Hriste Orgidan Măcelariu, N. T. Ciurcu, Fraþii H. B. și Nicolau Frigătoriu, Bucur Popu, Georgiu Ioanide, Ioane Petcu, Radu Moroianu și Naumu Doþu câte 200. fl. m. c.; Zaharia Nicolau, Ioane G. Sasu, Toma Simeon, Radu Radovici, Mih. Flusturanu, Dum. Irimie, Dum. Genovici, Manole Burbe, Stef. Sotiru, Vas. Beldicianu, Hriste Orgidan, Dum. Popescu, Georg Leca Reuþ, Ioane Florian, I. Manu Bădiþoiu, Vladu Alecsandru, Vas. Orgidan cu C. B. Ioanovici, Geor. Bureþa, Nic. Ciurcu, Stan Blebia, Teod. T. Ciurcu, Dum. Creþoescu, Anastas. Șofran, I. Petrovici, Maria Găitănanu, Parasciva Popescu, Andrei Popovici și lada Țehulu măcelariloru câte 100. fl. m. c. – Nica Orgidan 80. fl. m. c. Ioane I. Pădure 75. fl. m. c. Const. Bicu 60. fl. m. c. Const. Belgaroglu, Nic. Pădure, Nic. Găitănanu, Georg. Stefanovici, V. G. Orhidan, Const. Bratu, I. Stafoveanu, I. Steriu, Georg. Ancan și H. N. Moldovan câte 50. fl. m. c.; Andr. Pitiș, I. Priscu, Vas. Stinge și Alec. Georgiu câte 40. fl. m. c. I. Popovici 25. fl. m. c.; G. N. Gianþu, Oprea Sfetea, G. M. Burbe, Const. Popovici, Dim. Popovici, C. I. Popasu, Nic. Birt, Const. Alecsiu, I. H. G. Ciurcu, Stef. Ciciumban, Man. Burbe, Petru H. Mihaï, și D. C. Petru câte 20. fl. m. c.; Zah. Bescovici, Anastasia D. Hernia, M. Moldovenescu și Ioane Popovici câte 10. fl. m. c.; G. D. Grădinariu 5. fl. m. c. – Beserica dela SF. Nicolau a datu 6000. fl. m. c.; Zaharia Nicolau a mai datu affară de ceï de susu încă o obligaþiune de 400. fl. m. c.

De sub pôlele Surului 12 Ianuariu. Pentru ciuma ómeniloru și ciarú a vitelorú suntú așezate carantine și lăzărete, și pentru opprirea contagiulu lorú se iaú totú felulu de mesure preservative. Dar pentru contagiulu demoralisaþiunii, care este mai rea și mai periculoasă decâtú ciuma, ce mesure se iaú spre a'lu oppri seú spre a'lu împiedica? Óre pe lângă îngrigirea cea neadormită a poliþiei care se ocupă cu acésta, n'arú trebui să conlucre totú creștinulu, totú omulu, spre a sterna seú a micșiora acelu reu prepăditoriu de trupú și de sufletú?

S'a zisú, și acésta e adevăratú în câtúva, că cu câtú unú poporú este mai simplu, cu atâtú și neravurile și moralulu luí suntú mai nevinovate; și cu câtú pornește pe drumulu culturei și alú civilisaþiunii, cu atâtú perde mai multú din simplitatea naturale, își scimbă neravurile și își strică moralulu. Să nu se grăbescă cineva a crede, că cultura și civilisaþiunea în locú de a face pe ómeni mai buní, îi strică și prăpădește. Nu, ferescă Dumnezeú! Numai cultura și civilisaþiunea reu înþelésă și reu pusă în lucrare adduce stricăciune și blestemú; ear cea bine cuprinsă, bine îndireptată adduce binecuvântare și fericire.

Poporulú românú neavânduși elú singurú orașiele sele, unde cultura și civilisaþiunea este pe drumulu înaintării, au petrecutú și petrece prin sate trăindú în simplitate viaþa patriarhală. Acei carii s'au așezatú prin orașie orí că suntú în numerú micú, seú că au remasú la o parte, ocupându-se cu economia și

cu alte întreprinderi obicinuite. La orașie a venit și vine poporul român ca să și vândă productela sele, și să și cumpere cele trebuincioase pentru economia sea și pentru alte ocupațiuni ale sele.

Este adevărat că în satele și casele sele poporul român și-a avut slăbiciunile, greșele și vițiile sele, precum și-a avut și își au alte popoare țerane, sătene pe ale lor, și precum și ciară orășani, cari se numesc mai cultivați, își au pe a le sele. Biserica și școla, ori în ce stare s'a aflat, au lucrat totu deuna și lucră spre învățatura poporului, și spre contenirea a ori căru reu ce se ivește seu se practică mai mult. Dar și mâna dreptății a fost totu deuna destul de lungă spre a ajunge și a pedepsi pe țeranul seu săteanul făcătoriu de rele, precum a apucat și a pedepsit și pe orășianul compromis în crimine și în fără de legi.

S'a băgat de seamă că, luându afară orecăteva vițuri în care poporul român a căzut și cade mai des, vițul desfrânării a fost un viț rar, un viț care nu putea a se încuiba în sânul viții patriarhale, un viț care la poporul român era mai defăimat decâtu toate vițurile. Dela un timp încoci însă cu mare durere vedem că vițul acesta al desfrânării, demoralizațiunea acesta a început a se întinde foarte mult prin sate, cu totă privegiera poliției, cu totă învățatura biserice și a școlei. Acest viț se vâra pe furiș în sânurile familiilor, despărtește căsătorii, prepădește pe bărbați și pe femei, nenorocește pe copii, și ruinează totă fericire familiei pe care se razimă soțietate întregă. Este adevărat că evenimentele din urmă au contribuit foarte mult spre a demoraliza pe popor, spre a slăbi legătura care unește pe membrii unei familii, și spre a spori întinderea desfrânării. Dar afară de cauza acesta, trebuie să căutăm effectul acestu trist al demoralizațiunii și în alte împrejurări, și ni se pare că nu vom greși de vom pretinde, că și mulțimea cea mare de slujnice române de prin orașie, al cărora număr crește pe totă zioa, au contribuit și contribue la stricarea și demoralizațiunea poporului sătean.

Serăcia, curiositatea, esemplul și alte împrejurări au addus și adduc necontentu la orașie o mulțime de fete simple, nevinovate, fără alte neravuri și obiceiuri, decâtu acelea ce le au văzut în casa părintescă. Aceste ființe slabe, necunoscându înșelăciunile și amăgirile ce le întimpină în amestecătura cea mare de omeni feluriti de prin orașie, se corup și cadu foarte lesne, și se cuffundă în prepastia vițului cu atât mai adâncu, cu câtu le a fostu mai mare simplitatea și nevinovăția de mai înainte. Care Român a petrecutu, de esemplu în Sibiu, vreocăteva zile numa, și văzându pe aceste creature slabe căzute atât de adâncu, încatu se pare că se fălesc cu stricăciunea și demoralizațiunea, și nu s'a rușinat că aceste ființe se ciamă române? Desbrăcate de totu felul de rușinare, care este cea dintăiu virtute femeiască, degradate până la punctul de ași uita că sunt femei, nu știm stricăciunea și desfrânarea lor ce trebuie să deștepte mai întâiu în om, milă și compătimire, seu ură și despreț?

Cugetatău cineva vreodată la contagiul și ciurma demoralizațiunii, ce aceste creature stricate și lăpdate adduc mai târziu în satele lor seu și în altele străine, după ce se întorc dela orașie ca să se mărite, seu ca să și petrecă viața slobode nevrându seu ne mai potându ca să slugescă. Lăsându la o parte bólele cantagiöse ce adduc spre a le semina prin sate ca să ródă sănătatea și să prepădescă generațiunii întregi, aceste ființe stricate prin atingerea și petrecerea lor cu fetele și nevestele cele nevinovate din sat, le infectează și pe dânsele de stricăciunea de care sunt pline, le demoralizază și le trag în prepastia reului în care sunt căzute ele. Otrava stricăciunii ce ele o altuesc și o lătesc, cu atât se prinde și se întinde mai ușior, și cu atât face pustiiri mai periculöse, cu câtu este mai sănătösă, mai întregă și mai nevinovată natura în care a intrat. Deaică curgu nenumeratele esemple de nenorocire, de turburarea păcii

famielilor, de ura între bărbați și femei, de despărțirea căsătoriilor, de lepădarea copiilor și neîngrijirea de creșterea și învățătura lor, și de o miă alte asemenea efecte triste care adducă urgia și blăstemul lui Dumnezeu preste totu satul. Și appoi ce va fi cându contagiul stricăciunii aceștia se va lăți și va rōde semința moralului ce se afflă încă la poporul sātenu, și demoralisațiunea acēsta se va întinde la totu poporul?

Amū dori ca preoții satelor, cari suntū nunumaî învățetorii, ci și păzitorii moralului parohianilor lor, să privegieze cu mare luare aminte assupra acestui fenomenū adducătoriū de nenorociri. Ei știū mai bine când fetele din satele lor plēcă spre a se băga slujnice pe la orașie, și potū a le întrarma cu povețele cele mai bune și mai petrunzetorie, ca să se ferescă de ammăgirile orașului, și să nu adducă în satū semința stricăciunii. Ei assemenea știu când asemenea ființe stricate se întorcū în satele lor, și nunumaî potū ci și trebuie a lua measure seriōse spre a feri satul de contagiul acela, spre a îndrepta pe cātū seva poté ciar pe acele ființe stricate, și spre a păzi în întregime simplitatea și nevinovăția moralului a tot satul.

Banatul - Temeșianū. În 17. ale lunei acesteia s'a desvălitū monumentulū ce s'a așezat în Timișióra, întru memoria acelorū bravī militari, cari aū appăratū cetatea în anulū 1849. Acestū monumentū, ce s'a înnălțatū, aici din mandatulū M. S. Împăratului, stă dintr'unū așezământū pătratū, pe care stă o rotundă, și depe acēsta se înnălță statua credinței. De patru laturī staū statuele bravurei, a privigierii, a devotamentului și a ascultării. Subt acestea este încipuită revoluțiunea în forme de fere. Monumentulū are inscripțiunea acēsta: Franciscū Iosifū I; încinatū bravilorū appărătorī ai cetății. 1852.

Ungaria. Correspundința austriacă din Viena publică, că aū eșitū pré înaltele hotărări pentru organisațiunea regatului Ungariei, atātū în privința politică, cātū și judiciară. Prin aceste hotărări se statorește organisațiunea și jurisdicțiunea Locotenenției, a deregătorielorū de comitatū, a judecătorielor de scaunū, precum și a celorlalte deregătorie judecătorești.

După aceste pré înalte hotărări, deregătoria cea mai înaltă administrativă politică a acesteī țeri este Locotenenția. Spre mai grabnică purtare a trebelorū, acēstă deregătoria se împarte în cinci secțiuni, din care fiecare în cerculū ce i se încredințeză esecuteză trebele officiali ce se ținū de Locotenenția. În capulū Locotenenției stă Locotentele ca Gubernatore militare și civile, în capulū fiecării secțiuni a Locotenenției se va așeza câte unū Vice - Președinte alū Locotenenției. Fiecăria Secțiuni a Locotenenției îi vorū fi subordonate deregătoriile politice ale comitatelorū, și tōte officiolatele și deregătoriele altorū organe și institute publice, care staū în cerculū administrațiunei acesteī deregătorii a țerii pentru trebele ce cadū în sfera ei.

Bucovina. O correspundința de aici împărtășește însemnarea următoria despre institutele de învățatură din Bucovina, din care se pōte cunōște gradulū inteligenței ce este în țera acēsta. Gernoviț capitala Bucovinei are unū gimnasiū completū cu 20. Profesori și 448. scolarī; o scōlă reale mică cu trei învățetori, și 112. scolarī; o scōlă de mōșă cu unū Professore, o mōșă învățătoria și 22. scōlărițe. După națiunalități se numeră între scolarii gimnasiului 168. romanī, 89. germanī, 79. ruteni, 54. poloni, 26.

armeni, și 10. magiari; afară de acestia mai sunt și 24. iudei. În privința confesiunilor 150. scolari sunt catolici, 60. uniți, 177. neuniți, 7. luterani, 30. armeni uniți și 24. israeliți.

Austria. Viena. 19 Ianuariu. Pre înalta familiă austriacă domnitoarea are să plângă o pierdere mare. Înălțimea Sea Arhiducele Raîneru a răposat în 16 ale lunii acesteia la Boțen în Tirolu. Reposatul a fost frate al M. S. Împăratului Franciscu, și străunciu al M. S. Franciscu Iosif.

– Spre a simplifica purtarea trebelor, M. S. ce. r. Apostolică, prin biletul se de mână din 17. ale lunii curente, a hotărât să desființeze ministeriul agriculturii și alu montanulu, și cu o parte din trebele ce se ținea de sfera lui, să însărcineze pe ministeriul din lăuntru, ear cu cealaltă parte pe ministeriul de finanță. În urma acestei hotărâri pre înalte, M. S. s'a îndurat a ușura de slujba de Ministru al agriculturii și alu montanulu, ce a purtat până acum D. Nobile de Tinfeldu, și spre semn de recunoștință pentru zelul și rezultatul cu care s'a sacrificat postul se, s'a milostivit a dăru ce. r. ordine alu coronei de feru clasa I.

– Între Pôrta otomană și între Austria și Bavaria, s'a înceiat o convențiune în privința navigațiunei vapórelor pe Dunăre. În purtarea acestei învoiri, Pôrta va da vapórelor bavarese, care vor atinge țerile turcești în lungul Dunării, acelea înlesniri și folose, care le dă și vapórelor austriace.

– Gazeta ce. r. a Vienei din 21. Ianuariu publică o ordinațiune a Ministrulu din lăuntru, alu iustiției și alu finanțelor din 19. Ianuariu, prin care se fac cunocute pre înalte hotărâri pentru organizarea și sfera de activitate a officiolatelor de cercu, a deregătorielor de districte și a Locotenențielor; pentru organizarea deregătorielor judecătorești și pentru șema salarielor și a claselor de diete sistemisate; precum și pentru punerea în lucrare a organizării, pentru țerile de corónă: Austria din sus și din jos de Ens, Boemia, Moravia, Silesia, Galiția, și Lodomeria cu Cracovia, Bucovina, Salisbürgu, Tirolu cu Foralbergu, Stiria, Carintia, Craina, Goriția, Gradisca și Istria cu Triesti, Dalmația, Croația și Slavonia, Transilvania, Voevodina serbescă cu Banatul.

Franția.

Jurnalul „des Debats“ publică unu articolu interesante asupra recunoșterii împărăției franțose din partea poterilor Europei, alu căruia cupprinsu pe scurtu este acesta: „S'a făcutu recunoșterea, căci împărăția este pacea; cupprinsul tractatelor congresulu dela Viena nu s'a mai luat în băgare de sémă, căci scopul loru principale, care este pacea, este assecurat. De și aceste tractate au vătămatu multu simțiul națiunale alu Franțosilor; dar ele au assecurat lumii facerile de bine a le păcii în timp de treizeci de ani. De aceea ne bucurăm că tóte guberniele Franției, care au urmat de attunc, s'au grăbit a le recunoște. Nicăiri nu se vede mai bine marea trebuință de pace pentru ordinea soțiale, ca în vârfulu poterii. Noi nu ne temem că acéstă pace se va turbura din partea guberniulu franțosu; ci credem în vorbele cele însemnătore dela Bordo, că împărăția este pacea. Dar nu credem nici acéstă, că armata aru poté vreodată să împingă pe împăratul, fără voia lui, la resboiu; căci despre o parte armata nu poté să poftescă întâmplări sângerose în care sórtea Franției aru veni în pericolu; ear despre altă parte credem, că armata este mulțămită cu espedițiunile resbellice din Africa, unde poté avé scólă pentru deprindere, și unde poté merita ordini și ranguri.

– Principalele Napoleone Bonaparte, verul împăratului, care este hotărât să se trimită în Algeria spre a lua Locotenința acelei provincii, studiază în fiecare zi mai multe ore scrierile și toate cărțile care s'au publicat despre Algeria. – Se vorbește ear despre o expediție în Cabilia în contra Arabilor, unde Mareșalele Arno, ministrul războiului, va purta comanda în persoană.

– În Paris circulează vorba, că Mareșalul Arno jucându la bursă a pierdut o sumă de 800,000; acesta a ocasionat un scandal atât de mare în public și în orice gazete independente; încât guvernul s'a vădit silit să astupe gurile, publicându prin gazetele oficiale o dojană în contra vorbitorilor de rău.

– În Vogirard a prins poliția doi indivizi, la cari, afară de arme de foc încărcate bine, a aflat și niște hărți care îi compromit foarte mult. Amândoi s'au apărut și au rănit pe agenții poliției, cari au fost însărcinați cu prinderea lor. În urma acestei întâmplări, s'au mai prins și alte persoane care stau în legătură cu cei doi indivizi. Se zice că arestarea acestora a urmat după descoperirea unui complot, care avea de scop să periculeze viața împăratului Napoleone.

– În Paris mai circulă o veste, că Ministrul de stat ar fi călcat casa unui oficial de la ministerul de poliție, care avea însărcinarea de a traduce din limbe străine în limba franceză. Se zice că această călcare s'a făcut chiar fără știrea Ministrului de poliție, fiindcă Ministrul de stat a prepus pe acel oficial, că el a trimis gazetelor germane, articuli în contra ministerului de stat.

– Între Ministrul Fuld, Mopa și Persigni este o încordare mare, mai vădită între Fuld și Persigni, căci cel dintâi stăruie ca să se introducă o aristocrație imperială cu toate titlurile ei; ear Persigni se împotrivește la acesta cu toată energia.

– Monitorele publică un articol puternic în contra unor gazete din London, care de la un timp înapoi scriu într'un cip foarte vădit în contra noului guvern din Franța și în contra națiunii franceze.

Anglia.

London 25. Ianuarie. Aici s'a format mai demult o societate, care are de scop să introducă în toate statele o taxă ușoară și asemene pentru portul scrisorilor ce se trimite cu poșta. Această societate lucrează cu energie în toate părțile, fără șomot, spre să ajungă la scopul său. Secretarul acestei societăți se află acum în St - Petersburg, și scrie de acolo, că este mulțumit cu primirea ce i s'a făcut din partea Președintelui tuturor poștelor din împărăția rusă. Acesta a vădit planul, a promis că-l va lua în băgare de seamă, și că va lucra pentru realizarea lui, îndată ce celelalte puteri străine se vor înțelege despre acest obiect cu guvernul rusesc.

– Se aude că Coșut va întreprinde curând o călătorie de vizită la America, unde se zice, că alungarea unui Președinte democrat al Statelor unite ar fi mărit influența amicilor lui Coșut.

– Corabia de război franceză numită „La Corse“ intră armată cu tunuri, a intrat într-o zi în portul Dover. Lăcuiții de aici, la cea dintâi vedere a corăbiei, începură să strige: năvălire ! și vră să cume la arme despartământul de miliție locale din Ostent. Doveranii crezură că corabia acesta este avangardul unei flote franceze, până când oficialii corăbiei cerură voie să ia apă de beut, și de a căpi sub umbra șermilor celor petroși, niște pânze rupte de vânt. Aoa zi seara oficialii Franțosi cu cei anglici cinară împreună și ridicară toate într-o sănătate Reginei Victoria.

Țera românească.

Vestitoriul românesc din 31. Decembrie cuprinde o publicație strașnică din partea municipalității Bucureștilor către locuitorii orașului pentru curățirea ulițelor de totă necurățeniele, care nu vatămă numai sănătatea, ci incomodă și chiar umbletul poporăni. Municipalitatea face adducere aminte, că oricare proprietar nu va curăți și mătura pe dinaintea casei unde lăcuște, se va supune la pedepsă după articuli din codicele criminale.

– Numerul 1 al Vestitoriului face cunoscută țeremonia anului nou, cu orările ce Mitropolitul și deosebitele corpuri și ramuri ale administrației au addus cu ocasiunea acesta Principelui, precum și responsurile ce capul statului a dat la acele felicitări.

Turcia.

Constantinople 8. Ianuarie. Abdel - Caderu a sositu eră aici, dar nu s'a potutu încă înfățișia înaintea Sultanului, pentru că s'a ivitu o differință de păreri între Lavalet Ambasadorele Franței și între Fuad Effendi, Ministrul trebelor din affară, despre formalitatea înfățișerii. – Suma trupelor turcești pornite în contra Montenegrinilor se suie la 34,000. Omeru Pașă are sub comanda sea 17,000 soldați și 5000 Albanezi. Elu a cumpăratu în Scutari 60 părechă pistole ferecate cu argintu, ca să le dee acelor căpeteni care nu voru lua arme încontra lui. Din Constantinople au sositu ordinați ca să se grăbescă atacul în contra Montenegrinilor. În Seraievo se facu toate spre a înflăcăr fonatismul Musulmanilor în contra necredincioșilor; pe ulițe se cântă cântece încurajatorie spre nimicirea acelor, se bate toba ianicerescă și se audu pușcature dese, cu toate că mai înainte era opritu a pușca.

Depeșă telegrafică mai nouă.

Triestu 21. Ianuarie. Unu corresponsinte alu gazetei din Triestu înștiințeză, că trupele turcești aru fi luatū Grahovo cu assaltū, și că ammerință Cetine. Altu corresponsinte scrie, că trupele turcești aru fi lovitū în 15 pe Montenegri, dar au fostu respinse. În 17 era să se înnoiască atacul, dar rezultatul nu e cunoscutu. Districtele herțegovine Lubine, Culașia, Jupanic, Ica, Zubce și Crușevițe s'au declaratū pentru Montenegri. Omeru Pașă a mandatū Voevodulu dela Grahovo, Iacob Vuiatici, ca să facă cvartire pentru trupele turcești, dar elu 'ia responsu cu o lovire ce o întreprinse în fruntea a 1000 ómenă.

Cursul banilor la Viena în 21. Ianuarie. Calend. nou.

Aurul _____ 115.
Argintul _____ 109.

Redactor respunzătoriu: **Aaron Florian.**

Editura și tipariul Tipografie diecesane.